

Riigi otsustusõiguse ülekandmine rahvusvahelistele organisatsioonidele. Võimalikud muudatused

LLM Madis Ernits

Tartu Ringkonnakohtu kohtunik, Tartu Ülikooli õigusteaduskonna doktorant

1. RKÜKo 12.07.2012, 3-4-1-6-12, p 223: „Üldkogu on seisukohal, et PSTS § 1 tuleb käsitada nii volitusena ratifitseerida Euroopa Liiduga liitumisleping kui ka tulevikku suunatud volitusena, mis lubab Eestil kuuluda muutuvasse Euroopa Liitu. Seda tingimusel, et Euroopa Liidu aluslepingu muutmine või uus alusleping on põhiseadusega kooskõlas. Samas ei ole üldkogu hinnangul PSTS volituseks legitimeerida Euroopa Liidu lõimumisprotsessi ega piiramatult delegeerida Eesti pädevust Euroopa Liidule. Seetõttu peab eeskätt Riigikogu iga Euroopa Liidu aluslepingu muutmisel, samuti uue aluslepingu sõlmimisel eraldi läbi arutama ja otsustama, kas Euroopa Liidu aluslepingu muudatus või uus alusleping toob kaasa sügavama Euroopa Liidu lõimumisprotsessi ja sellest tuleneva Eesti pädevuste täiendava delegeerimise Euroopa Liidule, seega ka põhiseaduse põhimõtete ulatuslikuma riive. **Kui selgub, et Euroopa Liidu uus alusleping või aluslepingu muutmine toob kaasa Eesti pädevuste ulatuslikuma delegeerimise Euroopa Liidule ning põhiseaduse ulatuslikuma riive, on selleks vaja küsida kõrgema võimu kandjalt ehk rahvalt nõusolekut ja tõenäoliselt täiendada uuesti põhiseadust. Neid nõudeid tuleb arvestada ka siis, kui ESML toob kaasa muudatusi ELTL-is ja ELL-is.**“
2. Euroopa Parlament on korduvalt nõudnud ESML-i integreerimist Euroopa Liidu institutsionaalsesse raamistikku (alates Euroopa Parlamendi 2013. a resolutsioonist Euroopa demokraatia tugevdamise kohta tulevases majandus- ja rahaliidus (2013/2672(RSP)).
3. 20.09.2016 märkis Euroopa Kohus Ledra otsuses (C-8/15 P), et põhiõiguste harta kohaldub liidu institutsioonidele ka siis, kui nad tegutsevad väljaspool EL-i õigusraamistikku; sellest tulenevalt on Euroopa Komisjon kohustatud tagama ESM-ilt abi saamise eelduseks oleva vastastikuse mõistmise memorandumiga kooskõla hartaga tagatud põhiõigustega. Ekspertide hinnangul on tegemist Euroopa Kohtu poolse märguandega vajadusest integreerida ESM Euroopa Liidu õigusesse.
4. 06.12.2017 avaldas Euroopa Komisjon majandus- ja rahaliidu süvendamise tegevuskava, mis näeb muuhulgas ette Euroopa Valuutafondi loomise, millele on plaanis üle kanda nii ESM-i ülesanded kui ka rahalised vahendid. Seejuures on plaanis vähendada konsensust nõudvate otsuste osakaalu.
5. 19.06.2018 avaldasid Saksa ja Prantsuse riigijuhid nn Mesebergi deklaratsioonis muuhulgas soovi integreerida ESM Euroopa Liidu õigusesse.
6. Minu ettekanne vaatleb selle arengu implikatsioone põhiseadusele.